

בבא קמא ס"א

משנה

אש שדלקה ועברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר, ⁴³³ המבעיר פטור.

גמרא

התנא של המשנה מונה מלמעלה למטה והתנא של הברייתא מלמטה למעלה
שואלת הגמרא, ממה ששנינו בברייתא, עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות חייב? אמר רב

פפא, שאין מחלוקת בין התנא של המשנה לתנא של הברייתא. התנא של המשנה סובר 'עד ועד בכלל'. ומונה מלמעלה למטה עד איזה גובה של הגדר שהאש עברה יהיה פטור. אם האש עברה גדר בגובה של שש, חמש, או ארבע אמות פטור. פחות מארבע אמות חייב. והתנא של הברייתא סובר 'עד ולא עד בכלל' והוא מונה מלמטה למעלה. אם האש עברה גדר שגובהה עד ארבע אמות, שתי אמות שלש אמות ועד ארבע אמות הוא חייב, אבל אם היא גבוהה ארבע אמות ומעלה פטור.

אמר רבא, מה שאמרו שבגדר של ארבע אמות פטור, אפילו אם האש קפצה מעל גדר מלאה קוצים, שהאש בוערת מהם בחוזק וקופצת מעליו. ואמר רב פפא, שהמשנה אומרת שפטור, אם יש ארבע אמות משפת הקוצים ולמעלה.

רב א' בקולחת אבל בנכפפת חייב ושמואל א' בנכפפת אבל בקולחת פטור
אמר רב, המשנה אמרה שפטור בקולחת שהיא אש המיתמרת ועולה למעלה. אבל בנכפפת,

שהרוח מטה אותה לצדדים ומפסיקה את השלהבת והיא מדלגת ⁴³⁴, חייב אפילו עד מאה אמה. ושמואל אמר, שהמשנה מדברת בנכפפת, אבל בקולחת אפילו כל שהוא פטור. ושנינו בברייתא כרב, במה דברים אמורים בקולחת, אבל בנכפפת ועצים מצוים לה אפילו עד מאה מיל חייב. עברה נהר או שלולית שהם רחבים שמונה אמות, פטור.

אמר רבא, התנא ששנה במשנה דרך הרבים הוא רבי אליעזר. וכן שנינו בברייתא, רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רשות הרבים.

נחלקו לגבי מה ששנינו במשנה שאש שעברה מעל נהר פטור. רב אמר נהר ממש,

433 בגמרא מפרש משפת קוצים ולמעלה. ונראה לר"י שהגדר אינה גבוהה יותר מן השלהבת, ולכן יש חילוק בין קולחת לנכפפת. אבל עצי הדליקה אינם גבוהים מן הגדר. ועוד אפשר לומר שהפשט של המשנה הוא שהגדר גבוהה ארבע אמות מעצי הדליקה, שלא שייך לשון עברה אם הגדר לא גבוהה מעצי הדליקה ואפ' שהשלהבת עולה למעלה מהגדר. ורב פפא מוסיף שצריכים שתהיה גבוהה ד' אמות גם משפת הקוצים. תוס'.

434 רש"י מפרש שמדובר על אש שעברה דרך רה"ר. לפי פירוש אחד ברש"י מפי המורה נכפפת שהשלהבת קופצת על ידי הרוח. וללשון שני אש נמוכה הנסרכת בעשבים ובקיסמים ולכן חייב אפ' עברה דרך רה"ר רחבה מאד. רש"י. התוס' מפרשים שדולגת ונכפפת נאמרו על גדר גבוה ארבע אמות ולכן יש לגרוס מאה אמה ולא מאה מיל. והגמרא מביאה ראיה מהברייתא שמדברת בדרך רק לכך שהמשנה מדברת בקולחת. תוס'.

ושמואל אמר תעלה ששואבים ממנה מים ומשקים את השדות. מי שאמר נהר ממש, סובר שאם האש עברה נהר פטור, אף על פי שלא היו בו מים, כיון שהוא רחב והוא כדרך הרבים⁴³⁵. ומי שאמר תעלת שאיבת מים, סובר שרק כשהאש עברה מעליה כשהיו בה מים פטור, מפני שאינה רחבה כדרך הרבים.

ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית שנינו במשנה במסכת פאה, ואלו מפסיקין ודרך היחיד ודרך הרבים לפאה, נחשבים כשתי שדות וצריך להניח פאה

נפרדת לכל אחד מהם, הנחל, שנמצא באמצע שדותיו, והשלולית ודרך היחיד, דרך ברוחב ארבע אמות, ודרך הרבים⁴³⁶. אמר רב יהודה בשם שמואל, שלולית היא מקום שמי גשמים שוללים, שמי הגשמים מתקבצים אליו. רב ביבי בשם רבי יוחנן אמר, אמת המים, שמשקים אותם ממנה והם עושים פירות⁴³⁷. מי שאמר ששלולית היא מקום שמי הגשמים מתאספים, כל שכן שאמת המים מפסיקה. ומי שאמר שהיא מקום שמחלק מים לאגפיה, אבל מקום שמי הגשמים מתאספים אליו אינו מפסיק לפאה. מפני שהשלוליות נקראות אגנות של הקרקע. וכיון שהם חלק מהשדה, אינם מפסיקים לפאה.

משנה

המדליק בתוך שלו כמה תעבור הדליקה? רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור, אם יש חצי בית כור לכל צד הוא פטור אם האש קולחת⁴³⁸. רבי אליעזר אומר, ט"ז אמות כדרך רשות הרבים. רבי עקיבא אומר, חמישים אמה. רבי שמעון אומר, שלם ישלם המבעיר את הבעירה, הכל לפי הדליקה⁴³⁹.

גמרא

לא יעמיד אדם תנור אלא א"כ יש שואלת הגמרא, האם לרבי שמעון אין שיעור גובה ד' אמות בדליקה שבו המבעיר אינו חייב לשלם, הרי שנינו

במשנה לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם יש על גביו גובה ארבע אמות. ואם היה מעמידו בעלייה אם אין תחתיו מעזיבה, טיח על התקרה שלשה טפחים, ובכירה טפת. בני העיר יכולים למנוע ממנו מפני שהוא עלול לגרום לשריפה

435 אע"ג שדרך הרבים היא ט"ז אמה ונהר הוא רחב ח' אמה כיום שהוא עמוק ותמיד עוברים בו מים הוא מקרר את האש. תוס'.

436 בירושלמי פאה מפרשים שהחידוש בדרך הרבים הוא בסיפא שגם דרך הרבים אינה מפסיקה לאילן אלא רק לזרעים. ועוד שנינו שם שביל היחיד ושביל הרבים הקבוע בימות הגשמים ובימות החמה והחידוש הוא שגם שביל היחיד שהוא צר מפסיק כיון שהוא קבוע בין בימות החמה ובין בימות הגשמים, וגם שביל הרבים אינו מפסיק כשאינו קבוע גם בימות הגשמים. תוס'.

437 רש"י. והתוס' מפרשים שכשהאמה מתמלאת וגדלה הבורות שסביבה מתמלאים ממנה ומשקים מהם את השדות. תוס'.

438 אבל בנכפפת חייב אפילו כשיש מרחק גדול. רש"י על פי הגמרא לעיל.

439 הגמרא הבינה שחייב לשלם בכל מרחק שיש, אפילו שהאש אינה ראויה לעבור. רש"י.

בעיר⁴⁴⁰. ואם הזיק משלם מה שהזיק. רבי שמעון אומר לא נאמרו שיעורין אלו אלא שאם הזיק פטור? אמר רב נחמן בשם רבה בר אבוה, שרבי שמעון אומר הכל לפי גובה הדליקה. החיוב תלוי גם במרחק וגם בגודל האש. כיון שכאשר האש גדולה היא קופצת למרחוק וצריך להרחיק את האש יותר.

רב יוסף אומר בשם רב יהודה בשם שמואל הלכה כרבי שמעון. וגם רב נחמן אומר בשם שמואל הלכה כרבי שמעון.

משנה

המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו, רבי יהודה אומר משלם מה שבתוכו, וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטים או של שעורים.

גדי כפות ועבד סמוך ונשרף עמו היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב. חייב עבד כפות וגדי סמוך פטור מפני שאינו חייב מיתה על שריפת העבד, שהיה יכול לברוח.

עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור, כיון שהוא חייב מיתה על העבד הכפות הוא פטור מלשלם עם הגדיש והגדי מדין 'קים ליה בדרבה מיניה'⁴⁴¹. ומודים חכמים לרבי יהודה, במדליק את הבירה שהוא משלם את כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים.

גמרא

אמר רב כהנא, המחלוקת במשנה היא במדליק בתוך שלו, והלכה בתוך של חברו. רבי יהודה מחייב באש על הנזק לטמון, וחכמים פוטרים. אבל לדברי הכל חייב לשלם על כל מה שבתוכו. מפני שאין לו רשות להדליק אש בשל חברו וכמו שהוא הזיק בידים⁴⁴².

רבי אומר שנחלקו בשניהם במדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חברו אם חייב על הטמון חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה

שהוא משלם את כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים. שנותנת טעם מדוע חכמים מודים שהוא חייב מפני שאנשים רגילים להטמין בבתים. מדוע המשנה אינה מחלקת בגדיש עצמו, שאם הדליק בשל חברו לדברי הכל חייב, אפילו שאין דרך בני אדם להטמין בגדיש⁴⁴³? אלא אומר רבא, שחכמים ורבי

440 רש"י מפרש שבני העיר יכולים למנוע. והתוס' מפרש שבעל העליה יכול למנוע מבעל הבית ובעל הבית מבעל העליה. תוס'.

441 ואפילו אם לא התרו בו מפני שחייבי מיתות שוגגים פטורים מתשלומין. ואין הבדל אם הגדי כפות או לא. ורשב"ם מפרש לעיל שגם בגדי נקט סמוך בדוקא מפני שהיה לו לברוח. ואע"ג שלעיל אמרנו שורו כממונו ואם הניח עליו גחלת ונשרף חייב הוא דוקא כשהניח על שור לא היה לו ליטול אבל בגדי שאינו כפות הגדי היה צריך לברוח ופטור. רש"י.

442 רש"י.

443 תוס' הקשו הרי גם עכשיו התנא מחלק בדידה במדליק בתוך שלו. ואומר התוס' שהסיפא היא במדליק בתוך של חברו, שאם היא במדליק בתוך שלו היה פטור שהרי חכמים אמרו אינו משלם אלא גדיש של חטים. ואם רב כהנא רצה לומר מחלוקת בתוך שלו ונחלקו במוריגים וכלי הבקר, ובמדליק בשל חברו חכמים מודים שחייב.

יהודה חולקים בשני הדברים. במדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חברו, רבי יהודה מחייב על הטמון באש, וחכמים פוטרם אפילו על כלים שאנשים מטמינים בגדיש⁴⁴⁴. ובמדליק בתוך של חברו, רבי יהודה סובר שמשלם על כל מה שבתוך הגדיש ואפילו על ארנק עם מעות. וחכמים סוברים שגם המדליק בשל חברו אינו חייב אלא על כלים שאנשים רגילים להטמין בגדיש, מוריגים וכלים של הבקר, ולא על ארנק וכלים שאין רגילים להטמינם בגדיש⁴⁴⁵.

יחלק בגדיש עצמו שהרי גם את המדליק את הבריה מעמידים במדליק בשל חברו. ואם רצה לומר שהמחלוקת במדליק בתוך שלו אפ' בארנקי, הרי כשרב כהנא מסיים ואומר במדליק בשל חברו משלם לד"ה הוא גם על ארנקי. וקשה שישימיע שגם בארנקי בגדיש שאין דרכו להניח חייב. ועוד קשה מהלשון שכן דרך בני אדם להניח בבתים. והרי גם אין דרך בכך חכמים מחייבים במדליק בשל חברו. תוס'.

444 מפני שהיא גזירת הכתוב. רש"י.

445 רבי יהודה מחייב אפילו בארנקי שאין דרך בני אדם להניח. מפני שרבי יהודה לא פטר כלל בטמון. וחכמים מחייבים במדליק בתוך שלו שבו הכתוב מדבר רק במוריגים של חברו שדרכו להניח בגדיש או בארנקי שדרכו להניח בבית, ובמדליק בשל חברו חייב בדבר שדרכו להטמין מפני שבכתוב שפטר בטמון לא נאמר בו. ובדבר שאין דרכו להטמין פטור מסברא, שלא היה לו להעלות את הדבר בדעתו שיטמינו שם ארנק. תוס'.

